

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ
МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ, СПОРТУ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

**ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ГАЛУЗІ
“ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ”**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЛЯ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Львів - 2001

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ
МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ, СПОРТУ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Рекомендовано Президією
комісії з фізичного виховання і
спорту науково-методичної ради
Міністерства освіти і науки України
(протокол № 3 від 26.01.2001 р.)

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ГАЛУЗИ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ”

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЛЯ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Львів - 2001

Програму підготували:

ГЕРЦИК М.С. – ректор Львівського державного інституту фізичної культури, заслужений тренер України, член-кореспондент Української Академії наук національного прогресу;

ВАЦЕБА О.М. – докторант Національного університету фізичного виховання і спорту України, кандидат педагогічних наук, доцент.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Куц О.С. - доктор педагогічних наук, професор завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Львівського державного інституту фізичної культури;

Шиян Б.М. - доктор педагогічних наук, професор завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка;

Завацький В.І. – доктор біологічних наук, професор, проректор Рівненського економіко-гуманітарного інституту.

Обговорено і затверджено на засіданні методичної ради Львівського державного інституту фізичної культури та методичної ради Галицького навчально-наукового комплексу при ЛДІФК.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Вступ до спеціальностей галузі фізичне виховання і спорт” є модернізованим варіантом курсу “Вступ до спеціальності”. Потреба його розробки виникла у зв’язку із численними змінами, які в останні роки відбулися у правовому і організаційному забезпеченні галузі фізичної культури та у зв’язку з реформуванням галузі освіти.

“Вступ до спеціальностей галузі фізичне виховання і спорт” розраховано для викладання студентам всіх спеціальностей за напрямком “фізична культура і спорт”: фізичне виховання, фізична реабілітація, олімпійський та професійний спорт.

Основним завданням курсу є сформувати у першокурсника певну систему знань та уявлень про сферу своєї майбутньої професійної діяльності та про професії фахівців галузі фізичної культури. З іншого боку студент під час вивчення курсу знайомиться з системою вищої освіти в Україні, з особливостями здобуття фахової освіти та конкретними умовами навчання в обраному навчальному закладі. Вже в перші місяці навчання студент має оволодіти новими для нього формами навчання та контролю, зрозуміти зміст і механізми реалізації своїх прав і обов’язків, тобто навчитися “бути студентом”.

Ця дисципліна носить комплексний характер і складається із двох розділів:

- *фізична культура як суспільне явище та галузь діяльності;*
- *система вищої освіти та кадрове забезпечення галузі фізичної культури.*

Зміст деяких тем згодом буде значно розширено та поглиблено під час вивчення інших дисциплін, передбачених навчальним планом.

Програма передбачає залучення до проведення окремих лекцій і практичних занять спеціалістів різного профілю: керівників ВЗО, працівників спортивних організацій, реабілітаційних центрів, наукових лабораторій, бібліотеки тощо.

Основними формами вивчення курсу є лекції та практичні заняття, індивідуальні та групові консультації, творчі письмові роботи, самостійне опрацювання літератури. Практичні заняття дозволяють поглибити лекційний курс, узагальнити теоретичний матеріал й заохотити до самостійної праці.

Загальний обсяг курсу для студентів денної та заочної форм навчання 54 години, з яких 26 годин відводиться на лекції, 18 годин – на самостійне вивчення матеріалу, 10 годин – на семінарські та практичні заняття.

Формою контролю знань студентів є семестровий залік.

**РОЗПОДІЛ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ З ДИСЦИПЛІНИ
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ГАЛУЗІ
“ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ”**

№	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1.	РОЗДІЛ 1 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА ГАЛУЗЬ ДІЯЛЬНОСТІ	22	10	4	8
1.1.	Фізична культура як суспільне явище	5	2	1	2
1.2.	Фізкультурно-спортивний рух в Україні	5	2	1	2
1.3.	Основи (засади) розвитку галузі Ідейні, законодавчо-правові та програмно- нормативні засади функціонування галузі фізичної культури і спорту. Організаційні засади і структура фізкультурно- спортивного руху в Україні. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення галузі.	12	6	2	4
2	РОЗДІЛ 2 СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ	32	16	6	10
2.1.	Розвиток вищої освіти в Україні	4	2		2
2.2.	Система освіти в галузі фізичної культури та спорту	4	2	2	
2.3.	Характеристика професійної діяльності фахівця з фізичного виховання	4	2		2
2.4.	Характеристика професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації	4	2	1	1
2.5.	Характеристика професійної діяльності фахівця з олімпійського і професійного спорту	4	2	1	1
2.6.	Діяльність вищого закладу освіти	6	4		2
2.7.	Навчання та інші види діяльності студента	6	2	2	2
	ВСЬОГО	54	26	10	18

ЗМІСТ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ

РОЗДІЛ I

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА ГАЛУЗЬ ДІЯЛЬНОСТІ

Фізична культура як суспільне явище.

Основні поняття, предмет і проблематика навчальної дисципліни.

Роль і місце фізичної культури в загальній культурі людства. Завдання та функції фізичної культури в суспільстві. Форми та засоби фізичного виховання.

Сучасний стан розвитку фізичної культури і спорту.

Міжнародні спортивні організації.

Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання та спорту.

Фізкультурно-спортивний рух в Україні.

Історичні особливості розвитку фізичної культури та спорту в Україні. Внесок українців у розвиток світового спортивного руху.

Історія та традиції розвитку фізкультурно-спортивного руху в регіоні.

Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку галузі в Україні.

Основи (засади) розвитку галузі.

Ідейні, законодавчо-правові та програмно-нормативні засади функціонування галузі фізичного виховання і спорту. Мета, завдання, загальні принципи системи фізичного виховання та спортивного руху в Україні. Поняття про закони і нормативно-правові акти. Закони України, які регулюють фізкультурно-спортивну та оздоровчо-рекреаційну діяльність. Державні та регіональні програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні та проблеми їх реалізації.

Спортивна класифікація. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України.

Організаційні засади і структура фізкультурно-спортивного руху в Україні. Державні і громадські форми організації і управління фізичною культурою і спортом, завдання, методи і особливості їх

діяльності. Структура державних і громадських органів управління фізичною культурою і спортом. Співпраця державних і громадських органів управління фізичною культурою і спортом. Основні самодіяльні (громадські) фізкультурно-спортивні організації. НОК України, федерації з видів спорту, добровільні спортивні товариства, спортивні клуби й об'єднання, ветеранські та інвалідні спортивні організації.

Сучасні проблеми організації фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Матеріально-технічне та науково-інформаційне забезпечення галузі фізичної культури та спорту.

Характеристика спортивних споруд, які використовуються в навчальній та спортивній роботі. Сучасні вимоги щодо забезпеченості спортивними спорудами та їхньої якості. Спортивне обладнання, одяг, інвентар. Інформаційне забезпечення галузі. Новітні наукові та інформаційні технології. Олімпійська академія України, відділення фізичної культури та спорту Української академії наук національного прогресу, вузівська наука.

Джерела фінансування фізкультурно-спортивної і оздоровчо-рекреаційної роботи.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ

Розвиток вищої освіти в Україні.

Мета і завдання вищої школи в Україні. Законодавство про вищу освіту. Вищі заклади освіти: підпорядкованість, форми власності, рівні акредитації. Державні стандарти освіти. Система ступеневої освіти. Заочна й дистанційна освіта, екстернат. Навчально-науково-виробничі (спортивні) комплекси при вищих закладах освіти. Управління вищим закладом освіти. Механізми фінансування вищої освіти.

Освіта і суспільство. Навчання за кордоном. Проблема визнання дипломів про вищу освіту.

Світові тенденції вищої освіти.

Система освіти в галузі фізичної культури та спорту.

Поняття про професію, спеціальність, посаду. Спеціальності та спеціалізації за напрямом галузі. Освітньо-кваліфікаційні рівні фахівців, їх призначення та кваліфікаційні характеристики, посадові обов'язки, професійні якості Особа в професійній діяльності. Особистісні якості та вибір спеціальності і спеціалізації. Основні принципи і особливості організації праці фахівців.

Національна мережа закладів освіти, які готують фахівців для галузі фізичної культури та спорту. Галузеві заклади освіти та факультети фізичного виховання інших вищих закладів освіти. Система підготовки наукових кадрів та підвищення кваліфікації. Діяльність науково-дослідного інституту фізичної культури та спорту. Наукове забезпечення збірних команд України. Діяльність комплексних наукових груп.

Актуальні проблеми підготовки і перепідготовки кадрів в Україні. Ринок праці.

Особливості фахової освіти за кордоном.

Характеристика професійної діяльності фахівця з фізичного виховання.

Призначення й освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця з фізичного виховання та його можливі посади. Специфічні риси та особливості діяльності вчителя фізичного виховання. Педагогічна майстерність. Професійна етика. Критерії оцінки праці фахівця. Фахові категорії та професійні звання. Система оплати праці.

Характеристика професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації.

Призначення й освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця з фізичної реабілітації та його можливі посади. Специфічні риси та особливості діяльності фахівця з фізичної реабілітації. Співпраця з медичним працівником. Професійна етика. Критерії оцінки праці фахівця. Система оплати праці. Сучасні проблеми організації праці фахівця з фізичної реабілітації в Україні.

Зарубіжний досвід в галузі фізичної реабілітації.

Характеристика професійної діяльності фахівця з олімпійського та професійного спорту.

Призначення й освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця з олімпійського та професійного спорту та його можливі посади. Специфічні риси та особливості діяльності тренера. Критерії оцінки праці фахівця. Фахові категорії та професійні звання. Система оплати праці.

Проблеми підготовки кадрів для неолімпійських та технічно-прикладних видів спорту.

Характеристика і особливості діяльності вищого закладу освіти.

Типова структура вищого закладу освіти. Зовнішнє і внутрішнє управління вузом. Співпраця і взаємодія з іншими організаціями. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

Обраний навчальний заклад в системі вищої освіти. Підпорядкованість, акредитація і атестація. Основні статутні положення. Досягнення, історія, традиції та перспективи розвитку вузу. Викладацький склад.

Навчальні плани. Основні цикли навчальних дисциплін. Форми організації навчально-виховного і спортивно-тренувального процесів. Форми контролю якості навчання та стимулювання студента.

Навчання та інші види діяльності студента.

Соціальний статус студента. Студентський колектив. Права і обов'язки студента. Взаємні зобов'язання: вуз-студент-випускник. Стипендіальне забезпечення. Працевлаштування випускників.

Побут студента. Заохочення та покарання студентів.

Підвищення спортивної майстерності. Виховні та громадсько-політичні заходи. Студентські громадсько-політичні та профспілкові організації. Студентське самоврядування. Представництво студентів в органах управління вищого закладу освіти. Науково-дослідна робота, студентське наукове товариство. Самостійна робота студента. Пошук літературних джерел. Праця з книгою, конспектування. Комп'ютерна техніка в навчальному процесі. Форми контролю та оцінювання знань. Державна інспекція.

Підготовка до практичного і семінарського заняття. Підготовка до сесії. Консультація, залік, іспит.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: Основні фізкультурно-спортивні організації міста.

1. Наявність та розташування основних спортивних організацій міста:

- міський (обласний) орган державного управління фізичною культурою та спортом;
- добровільні спортивні товариства: СК “Гарт”, ДСТ профспілок “Україна”, КПФСТ “Колос”, СТ “Динамо”, СКА та інші;
- мережа спортивних шкіл міста;
- обласні федерації з видів спорту;
- основні спортивні клуби;
- оздоровчо-рекреаційні заклади та реабілітаційні центри.

2. Особливості діяльності спортивних та оздоровчо-рекреаційних організацій:

- розміщення;
- структура;
- функції;
- кадровий потенціал;
- обслуговуваний контингент;
- рівень досягнень.

Домашнє завдання: Скласти перелік фізкультурно-спортивних та оздоровчо-рекреаційних організацій міста.

Заняття може відбуватися в навчальній аудиторії або у відповідних організаціях.

ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: Спортивні споруди міста.

1. Розташування основних спортивних споруд міста.

2. Загальна характеристика основних спортивних споруд:

- підпорядкованість,

- призначення;
- стан;
- забезпеченість обладнанням;
- механізми фінансування;
- перспективи розвитку.

Домашнє завдання: Скласти схему розташування спортивних споруд міста.

Заняття може відбутися в навчальній аудиторії або на відповідних об'єктах.

ЗАНЯТТЯ 3.

ТЕМА: Спортивна робота ДЮСШ.

1. Загальне знайомство з ДЮСШ:

- підпорядкованість;
- види спорту;
- контингент учнів;
- навчальні групи (групи загально-фізичної підготовки, початкової підготовки, навчально-тренувальні, спортивного вдосконалення, вищої спортивної майстерності);
- спортивна база;
- основні досягнення та традиції школи;
- механізми фінансування, перспективи розвитку.

2. Знайомство з діяльністю одного з тренерів школи.

Домашнє завдання: Описати досвід діяльності одного із відділень ДЮСШ.

Заняття може відбуватися в навчальній аудиторії або у приміщенні ДЮСШ.

ЗАНЯТТЯ 4.

ТЕМА: Практична діяльність фахівця з фізичної реабілітації.

1. Загальне знайомство з реабілітаційним центром:

- підпорядкованість,
- структура,
- профіль,
- контингент пацієнтів,
- обладнання,
- співпраця з медичними та іншими установами,
- механізми фінансування,
- перспективи розвитку.

2. Знайомство з досвідом діяльності одного з реабілітологів центру.

Домашнє завдання: Описати роботу реабілітаційного центру.

Заняття може відбуватися в навчальній аудиторії або у реабілітаційному центрі.

ЗАНЯТТЯ 5.

ТЕМА: Бібліотека і комп'ютерний центр вищого закладу освіти.

- знайомство з правилами користування бібліотекою;
- знайомство з бібліотечними фондами;
- специфіка пошуку літературних джерел;
- методики конспектування;
- правила бібліографічного запису літературних джерел;
- знайомство з комп'ютерним парком і умовами користування ним.

Домашнє завдання: Знайти і записати 5 найменувань книг з обраного виду спорту (обраної спеціальності).

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

*РОЗДІЛ 1***ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА ГАЛУЗЬ ДІЯЛЬНОСТІ****1. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ**

- Роль і місце фізичної культури в загальній культурі людства.
- Міжнародні спортивні організації.

Література:

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К., 1994. - 22 с.
2. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (від 18 червня 1999 року) // Голос України. - 1999. - 17 липня.
3. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П. Матвеева. - Москва: Физкультура и спорт, 1983. - 128 с.
4. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. - 159 с.
5. Гуськов С.И. Государство и спорт (о государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта). - Москва: Физкультура и спорт, 1996. - 176 с.
6. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с.; кн. 2. - 480 с.
7. Пономарев Н.И. Социальные функции физической культуры и спорта. - Москва: Физкультура и спорт, 1974.
8. Шиян Б.М., Папуша В.Г. Теорія фізичного виховання: Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного виховання. – Тернопіль: Збруч, 2000. – 183 с.

2. ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИЙ РУХ В УКРАЇНІ

- Історичні особливості розвитку фізичної культури та спорту в Україні.
- Історія та традиції розвитку фізкультурно-спортивного руху в регіоні.
- Внесок українців у розвиток світового спортивного руху.
- Спортивний рух в середовищі української діаспори.

Література:

1. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. - К., 1994. - 34 с.
2. Вацеба О.М. Нариси з історії західно-українського спортивного руху. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
3. Золоті сторінки олімпійського спорту України / За ред. І.Н. Федоренка. – К.: Олімпійська література, 2000. – 192 с.
4. Козій Ю.С. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади: Матеріали для лекцій з історії фізичної культури. – Львів, 2000. – 26 с.
5. Кулик В.В. Від всевобучу до світових рекордів. - К.: Здоров'я, 1971. – 183 с.
6. Кулик Я.Л., Костюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. – Вінниця: Логос, 1997. – 133 с.
7. На олімпійських хвилях: Довідник УСЦАК (1981-1996) / Упорядник О.Твардовський. – Ньюарк (США), 1997. – 142 с.
8. Нація і спорт // Матеріали міжнародної наукової конференції. – Львів : УСА, 1991.
9. Приступа Є.Н., Пилат В.С. Традиції української національної фізичної культури. – Львів: Троян, 1991. - 102 с.
10. Zinkewych O. Ukrainian Olympic Champions. – Baltimore-Toronto: Smoloskyp, 1984. – 157 p.

3. ОСНОВИ (ЗАСАДИ) РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ

- **Закони України, які регулюють фізкультурно-спортивну та оздоровчо-рекреаційну діяльність.**
- **Спортивна класифікація.**
- **Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України.**
- **Основні самодіяльні (громадські) фізкультурно-спортивні організації. НОК України, федерації з видів спорту, добровільні спортивні товариства, спортивні клуби й об'єднання, Олімпійська академія України, ветеранські та інвалідні спортивні організації.**
- **Матеріально-технічне забезпечення галузі фізичної культури та спорту. Спортивне обладнання, одяг, інвентар.**
- **Новітні інформаційні технології.**

Література:

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К., 1994. - 22 с.

2. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (від 18 червня 1999 року) // Голос України. - 1999. - 17 липня.
3. Закон Української РСР “Про громадські об’єднання”. - К., 1991.
4. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. - К., 1994. - 34 с.
5. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. - К., 1998. - 48 с.
6. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 класів) // Фізичне виховання в школі. - 1999. - № 1. - С. 2-24.
7. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України - К., 1996. - 31 с.
8. Концептуальні засади подальшого розвитку фізичної культури і спорту в Україні // Наука в олімпійському спорті. - 1998. - № 1. - С. 5-12.
9. Концепція безперервної фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх шкіл. - К., 1997. - 18 с.
10. Концепція кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт”. - К.: КГИФК, 1992. - 18 с.
11. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Фізичне виховання в школі. - 1998. - № 2. - С. 2-7.
12. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П. Матвеева, - Москва: Физкультура и спорт, 1983. - 128 с.
13. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. - 159 с.
14. Гуськов С.И. Государство и спорт (о государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта). - Москва: Физкультура и спорт, 1996. - 176 с.
15. Жданова О.М. Управління фізичною культурою: Навчальний посібник для фізкультурних вузів. - Львів, 1996. - 127 с.
16. Олійник М.О. Організаційно-управлінська діяльність у системі управлінні і комітетів з питань фізичної культури: Навчальний посібник. - Харків, 2000. - 80 с
17. Мічуда Ю.П. Ринкові відносини та підприємництво у сфері фізичної культури і спорту: Навчальний посібник. - К.: Олімпійська література, 1995. - 152 с.
18. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. - 496 с.; кн. 2. - 480 с.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ

1. РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

- Законодавство про вищу освіту.
- Державні стандарти освіти.
- Заочна, дистанційна освіта, екстернат.
- Навчання за кордоном.
- Проблема визнання дипломів про вищу освіту.
- Світові тенденції вищої освіти.

Література:

1. Концепція кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт”. - К.: КГИФК, 1992. - 18 с.
2. Вищі навчальні заклади України: Інформаційний довідник. – Харків: Торсінг, 2000. – 160 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
4. Студент і закон: Збірник законодавчо-правових документів. – К.: Четверта хвиля, 1997. – 240 с.
5. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. – К.: Видавничий дім “Akademia”, 1997. – 290 с.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

- Призначення фахівця з фізичного виховання та його можливі посади. Освітньо-кваліфікаційна характеристика.
- Специфічні риси та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.
- Педагогічна майстерність.
- Фахові категорії та професійні звання.

Література:

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К., 1994. - 22 с.
2. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 класів) // Фізичне виховання в школі. - 1999. - № 1. - С. 2-24.
3. Вільчковський Е.С., Козленко М.П., Цвек С.Ф. Система фізичного виховання молодших школярів. – К.: ІЗМН, 1998. – 232 с.

4. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П.Матвеева, - Москва: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с.
5. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. – 159 с.
6. Краснов В.П. Фізичне виховання: психофізичні вимоги до фахівців агропрому. - К.: Аграрна освіта, 2000. - 133 с.
7. Шиян Б.М., Папуша В.Г. Теорія фізичного виховання: Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного виховання. – Тернопіль: Збруч, 2000. – 183 с.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

- Призначення фахівця з фізичної реабілітації та його можливі посади.
- Освітньо-кваліфікаційна характеристика.
- Специфічні риси та особливості діяльності фахівця з фізичної реабілітації.
- Зарубіжний досвід в галузі фізичної реабілітації.

Література:

1. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. - К., 1998. - 48 с.
2. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту. – К.: Олімпійська література, 2000. – 423 с.
3. Основні поняття і терміни оздоровчої фізичної культури та реабілітації / О.Д. Дубогай, А.М. Ткачук, С.Д. Костікова, А.О. Єфімов. – Луцьк: Надстир’я, 1998. – 100 с.

4. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ОЛІМПІЙСЬКОГО І ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ

- Призначення фахівця з олімпійського та професійного спорту.
- Освітньо-кваліфікаційна характеристика.
- Специфічні риси та особливості діяльності тренера.
- Критерії оцінки праці фахівця.

Література:

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К., 1994. - 22 с.
2. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П.Матвеева, - Москва: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с.
3. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. – 159 с.
4. Деркач А.А., Исаев А.А. Педагогическое мастерство тренера. Москва: Физкультура и спорт, 1981. – 375 с.
5. Жмарев Н.В. Управление деятельностью спортивной организации. - К.: Здоров'я, 1989. - 168 с.
6. Олійник М.О. Організаційно-управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури: Навчальний посібник. – Харків, 2000. – 80 с.
7. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. – 496 с.; кн. 2. – 480 с.
8. Профессиональный спорт / Под общ. ред. С.И. Гуськова, В.Н. Платонова. - К.: Олімпійська література, 2000. – 391 с.

5. ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

- Структура ВЗО.
- Обраний вуз в системі вищої освіти.
- Досягнення, історія, традиції та перспективи розвитку вузу.
- Навчальні плани. Основні цикли навчальних дисциплін.
- Форми організації навчально-виховного і спортивно-тренувального процесів.

Література:

1. Концепція кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт”. - К.: КГІФК, 1992. - 18 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
3. Ващенко Г. Проект системи освіти в самостійній Україні. – Мюнхен, 1957.
4. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П.Матвеева, - Москва: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с.

5. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. - 159 с.
6. Студент і закон: Збірник законодавчо-правових документів. - К.: Четверта хвиля, 1997. - 240 с.
7. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. - К.: Видавничий дім "Akademia", 1997. - 290 с.
8. Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибинних освітніх реформ / Перекл. з англ. Г.Шиян та Р.Шиян. - Львів: Літопис, 2000. - 269 с.

6. НАВЧАННЯ ТА ІНШІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

- Соціальний статус студента.
- Студентський колектив.
- Права і обов'язки студента.
- Заохочення та покарання студентів.
- Студентські громадсько-політичні та профспілкові організації.
- Студентське самоврядування.
- Науково-дослідна робота, студентське наукове товариство.
- Пошук літературних джерел.
- Комп'ютерна техніка в навчальному процесі.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. - К.: Либідь, 1998. - 560 с.
2. Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П. Матвеева, - Москва: Физкультура и спорт, 1983. - 128 с.
3. Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. - 159 с.
4. Студент і закон: Збірник законодавчо-правових документів. - К.: Четверта хвиля, 1997. - 240 с.
5. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. - К.: Видавничий дім "Akademia", 1997. - 290 с.
6. Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибинних освітніх реформ / Перекл. з англ. Г.Шиян та Р.Шиян. - Львів: Літопис, 2000. - 269 с.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Поясніть значення понять: фізична культура, спорт, фізичне виховання, фізична підготовка, тренування, фізична реабілітація, рекреація.
2. Яке місце посідає фізична культура в загальній культурі людства?
3. Яке місце посідала фізична культура в античній грецькій культурі?
4. Що Ви знаєте про фізичне виховання в часи існування Київської Русі?
5. Розкажіть про особливості фізичного виховання в часи Козаччини.
6. Чому зростає роль фізичної культури з розвитком цивілізації?
7. Які основні засоби фізичної культури Вам відомі?
8. В чому проявляється увага держави до розвитку фізичної культури?
9. Які основні завдання в суспільстві вирішує фізична культура?
10. З якими іншими галузями суспільної діяльності тісно пов'язана фізична культура?
11. В яких формах відбуваються заняття з фізичної культури в навчальних закладах?
12. В чому спільність і відмінність фізичного виховання і фізичної підготовки?
13. Переважно які категорії населення займаються оздоровчою фізичною культурою?
14. Охарактеризуйте рекреаційний вплив фізичної культури.
15. Які Ви знаєте форми організації занять фізичною культурою?
16. Які категорії населення підлягають фізичній реабілітації?
17. Охарактеризуйте фізичну вправу, як основний засіб фізичної реабілітації?
18. Охарактеризуйте спорт, як специфічну частину фізичної культури?
19. Які організації, що проводять спортивну роботу, Вам відомі?
20. Які Ви знаєте спортивні товариства і з якою категорією працівників (осіб) вони працюють?
21. Як організовано процес фізичного виховання учнівської молоді?
22. До якого спортивного товариства Ви належите? Які його керівні органи в центрі та в регіоні?
23. Які спортивні організації покликані організовувати і проводити фізкультурно-спортивну роботу з сільським населенням?
24. Опишіть вертикаль державних органів управління фізкультурно-спортивним рухом.
25. Коли і як було відновлено сучасний олімпійський рух?
26. Що таке МОК? Коли він утворений і в чому полягає його діяльність?
27. Якою є система міжнародних спортивних змагань?

28. Коли утворено НОК України і які його основні завдання?
29. Які функції виконують федерації з видів спорту та яка їхня структура?
30. Якими основними законодавчими актами врегульовано діяльність фізкультурно-спортивних організацій?
31. Що Ви знаєте про Закон України “Про фізичну культуру”.
32. Що Ви знаєте про Цільову комплексну програму “Фізичне виховання – здоров’я нації”?
33. Які проблеми розвитку фізичної культури в Україні Вам відомі?
34. Що таке спортивна класифікація і яка її роль у спорті?
35. Що Ви знаєте про Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України ?
36. Як здійснюється наукове забезпечення галузі фізичної культури і спорту?
37. Як здійснюються інформаційне забезпечення розвитку фізичної культури і спорту?
38. Які складові матеріальної бази фізичної культури?
39. Як здійснюється фінансування розвитку фізичної культури та спорту?
40. Назвіть і охарактеризуйте найвпливовіші міжнародні спортивні організації.
41. Як представлена Україна у міжнародному спортивному русі? Яких видатних спортсменів Ви знаєте?
42. В чому полягають історичні особливості розвитку фізичної культури в різних регіонах України?
43. Який внесок зробили українці в розвиток сучасного олімпізму?
44. Якими є результати спортсменів України на міжнародній арені?
45. В чому проявляється державотворча і консолідуюча функція спорту?
46. Що таке інваспорт? Як він організований?
47. Якою є основна відмінність любительського і професіонального спорту?
48. Які оздоровчі сили природи використовуються як засіб фізичного загартування і розвитку?
49. Охарактеризуйте фізичну вправу, як основний засіб фізичної культури
50. Розкажіть про режим праці, побуту і відпочинку як складову частину фізичної культури
51. Якою є структура освіти в Україні?
52. Які завдання стоять перед вищою освітою?
53. Як відрізняються заклади вищої освіти за формою власності, підпорядкованістю, джерелами фінансування?
54. Охарактеризуйте основні форми навчання у вищому закладі освіти.
55. Які є рівні акредитації вищих закладів освіти та як здійснюється державна атестація?
56. Що таке система ступеневої освіти?

57. Які види діяльності здійснюють вищі заклади освіти?
58. Як працюють науково-навчально-методичні (спортивні) комплекси?
59. Дайте загальну характеристику вищих закладів освіти, які здійснюють підготовку фахівців для галузі фізичної культури?
60. Назвіть фахові спеціальності за напрямком фізичної культури і спорту
61. Фахівців яких освітньо-кваліфікаційних рівнів готують вищі заклади освіти?
62. Якою є типова структура вищого закладу освіти?
63. Що Ви знаєте про законодавчо-нормативну базу функціонування вищої освіти?
64. В чому суть реформування системи вищої освіти?
65. На яких посадах можуть працювати фахівці з фізичного виховання?
66. Яким є основне призначення фахівця з фізичного виховання?
67. Яким є основне призначення фахівця з фізичної реабілітації?
68. Яким є основне призначення фахівця з олімпійського і професійного спорту?
69. Як впливають особисті якості фахівців на вибір спеціальностей і спеціалізації?
70. Якими є критерії оцінки праці фахівців з фізичного виховання і спорту?
71. Якими є форми оплати праці фахівців з фізичного виховання і спорту?
72. Яка потреба галузі у фахівцях фізичної культури та проблема працевлаштування?
73. Якими є взаємні зобов'язання вищого закладу освіти і студента?
74. Які складові підготовленості фахівців з фізичної культури Вам відомі?
75. Якими є права студента вищого закладу освіти?
76. Якими є обов'язки студента вищого закладу освіти?
77. Як здійснюється спортивна підготовка у спеціалізованому вищому закладі освіти? Поняття про спортивну спеціалізацію.
78. Які є форми контролю та оцінювання якості навчання?
79. Які форми стимулювання та покарання застосовуються щодо студентів?
80. Чому самостійна робота студентів є невід'ємною частиною підготовки фахівців?
81. Як здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів для галузі?
82. Місце обраного Вами вищого закладу освіти в системі підготовки фахівців для галузі.

ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

ТЕМАТИКА ТВОРЧИХ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

1. Чому я вступив до обраного навчального закладу.
2. Ким би я хотів працювати після закінчення навчання.
3. Чому я хочу стати фахівцем в галузі фізичної культури і спорту.
4. Що я знаю про свою майбутню професію.
5. Що я знаю про обраний навчальний заклад.
6. Мій кумир в спорті.
7. Мій улюблений вчитель фізкультури.
8. Що я знаю про фізичну реабілітацію.
9. Що я знаю про видатних діячів спортивного і олімпійського руху (міжнародного, вітчизняного, окремого регіону чи міста).
10. Що я розумію під поняттям “фізична культура”.
11. Що я розумію під поняттям “спорт”.
12. Що я розумію під поняттям “фізична реабілітація”.
13. Що я розумію під поняттям “туризм”.
14. Що я розумію під поняттям “здоров’я”.
15. Що я розумію під поняттям “вища школа”.

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ

- *Обміркувати вибір теми.*
- *Підібрати необхідну літературу.*
- *Проконсультуватися з викладачем.*
- *Скласти план викладу.*
- *Саму роботу почати писати зі вступу, потім викласти основні думки за темою і за планом, сформулювати висновки, оформити бібліографічний опис літератури.*
- *Проаналізувати роботу після оцінювання викладачем.*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К., 1994. - 22 с.
2. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” (від 18 червня 1999 року) // Голос України. - 1999. - 17 липня.
3. Закон України “Про освіту” // Голос України. – 1991. – 26 червня.
4. Закон України “Про внесення змін і доповнень до закону Української РСР “Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
5. Закон Української РСР “Про громадські об’єднання”. – К., 1991.
6. Державна національна програма “Освіта”: Україна ХХІ століття”. – К., 1994.
7. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. - К., 1994. - 34 с.
8. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України - К., 1996. - 31 с.
9. Концептуальні засади подальшого розвитку фізичної культури і спорту в Україні // Наука в олімпійському спорті. - 1998. - № 1. - С. 5-12.
10. Концепція безперервної фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх шкіл. - К., 1997. - 18 с.
11. Концепція кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт”. - К.: КДІФК, 1992. - 18 с.
12. Концепція фізичного виховання в системі освіти України // Фізичне виховання в школі. - 1998. - № 2. - С. 2-7.
13. Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій: Наказ міністра освіти України від 10 червня 1994 року. – К., 1994.
14. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 класів) // Фізичне виховання в школі. - 1999. - № 1. - С. 2-24.
15. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”. - К., 1998. - 48 с.
16. Вищі навчальні заклади України: Інформаційний довідник. – Харків: Торсінг, 2000. – 160 с.
17. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

- 18.Вацеба О.М. Нариси з історії західно-українського спортивного руху. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
- 19.Ващенко Г. Проект системи освіти в самостійній Україні. – Мюнхен, 1957.
- 20.Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. – Львів: ВНТЛ, 1998. – 336 с.
- 21.Вільчковський Е.С., Козленко М.П., Цвек С.Ф. Система фізичного виховання молодших школярів. – К.: ІЗМН, 1998. – 232 с.
- 22.Введение в теорию физической культуры: Учебное пособие для институтов физической культуры / Под ред. Л.П.Матвеева. - Москва: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с.
- 23.Выдрин В.М. Введение в специальность: Учебное пособие для институтов физической культуры. - Москва: Физкультура и спорт, 1974. – 159 с.
- 24.Гев'як Я.П., Кость М.М. Організація та проведення фізкультурно-спортивних заходів серед сільського населення. – Львів: Фенікс, 2000. – 28 с.
- 25.Гуськов С.И. Государство и спорт (о государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта). - Москва: Физкультура и спорт, 1996. - 176 с.
- 26.Деркач А.А., Исаев А.А. Педагогическое мастерство тренера. Москва: Физкультура и спорт, 1981. – 375 с.
- 27.Жданова О.М. Управління фізичною культурою: Навчальний посібник для фізкультурних вузів. - Львів, 1996. - 127 с.
- 28.Жмарев Н.В. Системный подход и целевое управление в спорте. - К.: Здоров'я, 1984. - 144 с.
- 29.Жмарев Н.В. Управление деятельностью спортивной организации. - К.: Здоров'я, 1989. - 168 с.
- 30.Золоті сторінки олімпійського спорту України / За ред. І.Н. Федоренка. – К.: Олімпійська література, 2000. – 192 с.
- 31.Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: Навчальний посібник. – К., 1997.
- 32.Краснов В.П. Фізичне виховання: психофізичні вимоги до фахівців агропрому. - К.: Аграрна освіта, 2000. - 133 с.
- 33.Кривчикова Е.Д. Организация курса «Введение в специальность и основы самостоятельной работы» как комплексной учебной дисциплины. – Автореф. дис.канд.пед.наук. – К.,1989. – 23 с.

34. Кулик Я.Л., Коспюк С.А., Петренко М.І. Історія виникнення й розвитку фізичної культури та спорту на Україні. – Вінниця: Логос, 1997. – 133 с.
35. Кулик В.В. Від всеобучу до світових рекордів. - К.: Здоров'я, 1971. - 183 с.
36. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917 – 1985). – К., 1992.
37. Мічуда Ю.П. Ринкові відносини та підприємництво у сфері фізичної культури і спорту: Навчальний посібник. - К.: Олімпійська література, 1995. - 152 с.
38. На олімпійських хвилях: Довідник УСЦАК (1981-1996) / Упорядник О.Твардовський. – Ньюарк (США), 1997. – 142 с.
39. Олійник М.О. Організаційно-управлінська діяльність у системі управлінь і комітетів з питань фізичної культури: Навчальний посібник. – Харків, 2000. – 80 с.
40. Осінчук В.Г., Попеску І.К. Визначення основних термінів фізичної культури і спорту. – К.: ІСДО, 1995. – 200 с.
41. Основні поняття і терміни оздоровчої фізичної культури та реабілітації / О.Д. Дубогай, А.М. Ткачук, С.Д. Костікова, А.О. Єфімов. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 100 с.
42. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: В 2 т. - К.: Олимпийская литература, 1994. - Кн. 1. – 496 с.; кн. 2. – 480 с.
43. Пономарев Н.И. Социальные функции физической культуры и спорта. - Москва: Физкультура и спорт, 1974.
44. Профессиональный спорт / Под общ. ред. С.И. Гуськова, В.Н. Платонова. - К.: Олімпійська література, 2000. – 391 с.
45. Приступа Є.Н., Пилат В.С. Традиції української національної фізичної культури. – Львів: Троян, 1991. – 102 с
46. Студент і закон: Збірник законодавчо-правових документів. – К.: Четверта хвиля, 1997. – 240 с.
47. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / За заг. ред. В. Зубка. – К.: Видавничий дім “Akademia”, 1997. – 290 с.
48. Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибинних освітніх реформ / Перекл. з англ. Г.Шиян та Р.Шиян. – Львів: Літопис, 2000. – 269 с.
49. Шиян Б.М., Папуша В.Г. Теорія фізичного виховання: Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного виховання. – Тернопіль: Збруч, 2000. – 183 с.
50. Zinkewych O. Ukrainian Olympic Champions. – Baltimore-Toronto: Smoloskyp, 1984. – 157 p.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

(прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.)
(витяги)

Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 2. Суверенітет України поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою.

Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою.

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Стаття 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 45. Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого

робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

Стаття 49. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Стаття 53. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 57. Кожному гарантується право знати свої права та обов'язки.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права й обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом.

Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права й обов'язки громадян, не доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинними.

Додаток 2

ЗАКОН УКРАЇНИ “ПРО ФІЗИЧНУ КУЛЬТУРУ І СПОРТ”

(введено в дію Постановою Верховної Ради України
від 24 грудня 1993 року № 3809-ХП)

(витяги)

Стаття 1. Фізична культура і спорт.

Фізична культура - складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості.

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру.

Спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності.

Соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення.

Стаття 2. Завдання фізичної культури в Україні.

Основним завданням фізичної культури і спорту є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві.

Стаття 4. Право громадян на заняття фізичною культурою і спортом.

Громадяни мають право займатися фізичною культурою і спортом незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, освіти, віросповідання, роду чи характеру занять, місця проживання та інших обставин.

Держава створює умови для правового захисту інтересів громадян у сфері фізичної культури і спорту, розвиває фізкультурно-спортивну індустрію та інфраструктуру, заохочує прагнення громадян зміцнювати своє здоров'я, вести здоровий спосіб життя.

Додаток 3

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

(підписано Президентом України Л.КУЧМОЮ

26 березня 1996 року, № 100 / 96 – ВР)

(ВИТЯГИ)

Освіта — основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Стаття 3. Право громадян України на освіту

1. Громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин. Це право забезпечується:

розгалуженою мережею закладів освіти, заснованих на державній та інших формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти;

відкритим характером закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина;

різними формами навчання - очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем.

3. Для одержання документа про освіту громадяни мають право на державну атестацію.

Стаття 4. Державна політика в галузі освіти

1. Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства.

2. Державна політика в галузі освіти визначається Верховною Радою України відповідно до Конституції України і здійснюється органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Стаття 6. Основні принципи освіти

Основними принципами освіти в Україні є:

доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;

рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;

гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;

органічний зв'язок з світовою та національною історією, культурою, традиціями;

незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій;

науковий, світський характер освіти;

інтеграція з наукою і виробництвом;

взаємозв'язок з освітою інших країн;

гнучкість і прогностичність системи освіти;

єдність і наступність системи освіти;

безперервність і різноманітність освіти;

поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Стаття 28. Поняття системи освіти

Система освіти складається із закладів освіти, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

Стаття 29. Структура освіти

Структура освіти включає:

дошкільну освіту, навчальну середню освіту;

позашкільну освіту;

професійно-технічну освіту;

вищу освіту;

післядипломну освіту;

аспірантуру;

докторантуру;

самоосвіту,

Стаття 30. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні

1. В Україні встановлюються такі освітні рівні:

- початкова загальна освіта;
- базова загальна середня освіта;
- повна загальна середня освіта;
- професійно-технічна освіта;
- базова вища освіта;
- повна вища освіта.

2. В Україні встановлюються такі освітньо-кваліфікаційні рівні:

- кваліфікований робітник;
- молодший спеціаліст;
- бакалавр;
- спеціаліст, магістр.

Стаття 42. Вища освіта

1. Вища освіта забезпечує фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації.

Держава створює умови громадянам України для реалізації їх права на здобуття вищої освіти.

Навчання у вищих закладах освіти державної форми власності оплачується державою, за винятком випадків, передбачених частиною четвертою статті 61 цього Закону, у вищих закладах освіти інших форм власності - юридичними та фізичними особами.

Прийом громадян до вищих закладів освіти проводиться на конкурсній основі відповідно до здібностей, незалежно від форми власності закладу освіти та джерел оплати за навчання.

Контроль за дотриманням принципів соціальної справедливості та законності при прийомі громадян до вищих навчальних закладів освіти здійснюється органами, уповноваженими цим Законом.

2. Особливо обдарованим студентам забезпечується навчання та стажування за індивідуальними планами, встановлення спеціальних державних стипендій, створення умов для навчання за кордоном.

Стаття 43. Вищі заклади освіти

1. Вищими закладами освіти є: технікум (училище), коледж, інститут, консерваторія, академія, університет та інші.

2. Відповідно до статусу вищих закладів освіти встановлено чотири рівні акредитації:

перший рівень - технікум, училище, інші прирівняні до них вищі заклади освіти;

другий рівень - коледж, інші прирівняні до нього вищі заклади освіти;

третій і четвертий рівні (залежно від наслідків акредитації) - інститут, консерваторія, академія, університет.

3. Вищі заклади освіти здійснюють підготовку фахівців за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями:

молодший спеціаліст - забезпечують технікуми, училища, інші вищі заклади освіти першого рівня акредитації;

бакалавр - забезпечують коледжі, інші вищі заклади освіти другого рівня акредитації;

спеціаліст, магістр - забезпечують вищі заклади освіти третього і четвертого рівнів акредитації.

4. Вищі заклади освіти певного рівня акредитації можуть здійснювати підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями, які забезпечують заклади освіти нижчого рівня акредитації.

5. Вищі заклади освіти у встановленому порядку можуть створювати різні типи навчально-науково-виробничих комплексів, об'єднань, центрів, інститутів, філій, коледжів, ліцеїв, гімназій.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ

(затверджено постановою Кабінету Міністрів України
від 5 вересня 1996 року № 1074)

(витяги)

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Державний вищий заклад освіти (далі - вищий заклад освіти) є суб'єктом освітньої діяльності, яка здійснюється з метою задоволення освітніх потреб особи, суспільства і держави.

2. Вищий заклад освіти у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативними актами Міносвіти, міністерств і відомств та цим Положенням.

3. В Україні діють такі види вищих закладів освіти:

1) університет (класичний університет) - багатопрофільний вищий заклад освіти, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою з широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних та інших напрямків науки, техніки і культури за освітньо-професійними програмами всіх рівнів, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, сприяє поширенню наукових знань і здійснює культурно-просвітницьку діяльність серед населення, має розвинуту інфраструктуру наукових і науково-виробничих підприємств і установ, високий рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення такої діяльності.

Можуть створюватися технічні, технологічні, економічні, медичні, сільськогосподарські та інші університети, які здійснюють багатопрофільну підготовку фахівців з вищою освітою у відповідній галузі;

2) академія - вищий заклад освіти, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів в окремо визначеній галузі знань або виробництва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності, має високий рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

3) інститут - вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, провадить наукову та науково-виробничу діяльність, має високий кадровий та матеріально-технічний потенціал;

4) консерваторія (музична академія) - вищий заклад освіти, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою з освітньо-професійними програмами всіх рівнів у галузі культури і мистецтва - музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності, має високий рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Навчання в консерваторії передбачає всебічну теоретичну і практичну підготовку музикантів до професійної виконавської і педагогічної діяльності;

5) коледж - вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку, фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами бакалавра або молодшого спеціаліста з одного (кількох споріднених напрямів підготовки або спеціальностей, має не обхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу;

6) технікум (училище) - вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами молодшого спеціаліста, має не обхідний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу.

8. Відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки студентів, способів реалізації освітньо-професійних програм та соціальних функцій у системі освіти можуть діяти вищі заклади освіти таких рівнів акредитації:

вищі заклади освіти першого рівня акредитації (технікум, училище та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі заклади освіти), які готують фахівців на основі повної загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста; на основі базової загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікації молодшого спеціаліста та з одночасним отриманням повної загальної середньої освіти;

вищі заклади освіти другого рівня акредитації (коледжі та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі заклади освіти), які готують фахівців на основі повної загальної середньої освіти з присвоєнням кваліфікацій молодшого спеціаліста, бакалавра;

вищі заклади освіти третього і четвертого рівнів акредитації (університети, академії, інститути, консерваторії та інші прирівняні до них за результатами акредитації вищі заклади освіти), які готують: фахівців на основі повної загальної середньої освіти - з присвоєнням кваліфікацій бакалавра, спеціаліста, магістра; на основі вищої освіти - з присудженням наукових ступенів кандидата та доктора наук у встановленому порядку.

9. Рівень акредитації вищого закладу освіти, освітньо-кваліфікаційні рівні, за програмами яких здійснюється підготовка студентів, змінюється виключно за результатами акредитації

11. Державному вищому закладу освіти за особливі досягнення в роботі відповідно до Указу Президента України від 11 червня 1995 р. № 451 «Про Положення про національний заклад (установу) України» може надаватися статус національного

15. Вищі заклади освіти незалежно від їх статусу мають право на добровільних засадах об'єднуватися в комплекси та - типи об'єднань у встановленому порядку. Порядок створення, реорганізації та ліквідації зазначених комплексів (об'єднань) встановлює Міністерство.

ЗАВДАННЯ, ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВИТИ

17. Головними завданнями вищого закладу освіти є:

1) провадження освітньої діяльності, яка включає навчальну, виховну, наукову, культурну, методичну діяльність;

2) забезпечення умов для оволодіння системою знань про людину, природу і суспільство; формування соціально зрілої, творчої особистості; виховання морально, психічно і фізично здорового покоління громадян; формування громадянської позиції, патріотизму, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свою долю, долю суспільства, держави і людства; забезпечення високих етичних норм,

атмосфери доброзичливості й взаємної поваги у стосунках між працівниками, викладачами та студентами;

3) забезпечення набуття студентами знань у певній галузі, підготовка їх до професійної діяльності;

4) забезпечення виконання умов державного контракту та інших угод на підготовку фахівців з вищою освітою;

5) проведення наукових досліджень або творчої мистецької діяльності як основи підготовки майбутніх фахівців та науково-технічного і культурного розвитку держави;

6) підготовка молоді до самостійної наукової, викладацької або мистецької діяльності;

7) інформування абітурієнтів і студентів про ситуацію, що склалася на ринку зайнятості;

8) перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів; просвітницька діяльність.

СТРУКТУРА ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

21. Структура вищого закладу освіти визначається відповідно до цього Положення та його Статуту.

24. **Факультет** є навчально-науковим структурним підрозділом вищих закладів освіти третього та четвертого рівнів акредитації, що здійснює підготовку студентів, аспірантів та докторантів із споріднених спеціальностей. Факультет об'єднує відповідні кафедри і лабораторії. Керівництво діяльністю факультету здійснює декан, який призначається на посаду з числа професорів або найдосвідченіших доцентів у порядку, встановленому Статутом вищого закладу освіти, і звільняється з посади керівником вищого закладу освіти

25. **Кафедра** є основним навчально-науковим структурним підрозділом вищих закладів освіти третього та четвертого рівнів акредитації (філіалів, факультетів), що провадить навчальну, методичну та науково-дослідницьку діяльність з однієї або кількох споріднених дисциплін

ОРГАНИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

49. Студентське самоврядування у вищому закладі освіти Функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника.

52. Основними завданнями органів студентського само. врядування є:

1) забезпечення і захист прав та інтересів студентів;

2) забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;

3) сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;

4) сприяння у створенні необхідних умов для проживання і відпочинку студентів;

5) створення різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;

6) організація співробітництва із студентами інших вищих закладів освіти і молодіжними організаціями;

7) сприяння проведенню серед студентів соціологічних досліджень;

8) сприяння працевлаштуванню випускників;

9) участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

63. Крім прав, передбачених статтею 51 Закону України «Про освіту», студенти вищого закладу освіти мають право:

1) обирати і бути обраним до вищого колегіального органу самоврядування закладу;

2) обирати навчальні дисципліни за спеціальністю в межах передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом, формувати індивідуальний навчальний план, який затверджується у порядку, встановленому ректором (директором);

3) за дозволом деканів (завідуючих відділеннями) відвідувати заняття на інших факультетах (відділеннях) закладу за умови виконання графіка навчального процесу, складеного відповідно до індивідуального навчального плану;

4) отримувати матеріальну допомогу згідно з чинним законодавством;

5) створювати фонди для студентських потреб;

6) брати участь у роботі громадських організацій, політичних партій;

7) під час навчання без відриву від виробництва користуватися пільгами, встановленими чинним законодавством (додаткова відпустка тощо);

8) на академічну відпустку, поновлення, переведення до іншого вищого закладу освіти у порядку, встановленому положенням, яке затверджує Міносвіти.

64. Крім обов'язків, передбачених статтею 52 Закону України «Про освіту», студенти вищого закладу освіти зобов'язані:

виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком навчального процесу;

відвідувати заняття за обраним індивідуальним навчальним планом; вчасно інформувати керівництво закладу в разі неможливості з поважних причин відвідувати заняття, складати (перескладати) заліки та іспити, виконувати контрольні роботи тощо.

65. За невиконання обов'язків і порушення Правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти ректор (директор) може накласти дисциплінарне стягнення на студента або врахувати його із закладу.

66. З вищого закладу освіти студент може бути відрахований:

1) за власним бажанням;

2) у зв'язку з призовом на строкову військову службу (крім студентів вищих закладів освіти третього і четвертого рівнів акредитації);

3) за незадовільне складання іспитів і заліків протягом сесії;

4) за невиконання вимог навчального плану та графіка навчального процесу;

5) за появу на заняттях у навчальному корпусі, бібліотечі, гуртожитку в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсикологічного сп'яніння;

6) за вироком суду, що вступає в законну силу, чи постановою органу, до компетенції якого належить накладення адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу;

7) за одноразове грубе порушення навчальної дисципліни або Правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти (за погодженням з профспілковою організацією).

Додаток 5

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

(затверджено наказом Міністерства освіти України
від 2 червня 1993 року № 161)

(витяги)

2. Нормативно-правова база організації навчального процесу

2.1. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах базується на Законі Української РСР «Про освіту», державних стандартах освіти, інших актах законодавства України з питань освіти.

Державний стандарт освіти - це сукупність норм, які визначають вимоги до освітнього (кваліфікаційного) рівня.

Складові державного стандарту освіти:

освітня (кваліфікаційна) характеристика;

нормативна частина змісту освіти;

тести.

Освітня характеристика - це основні вимоги до якостей і знань особи, яка здобула певний освітній рівень.

Кваліфікаційна характеристика - це основні вимоги до професійних якостей, знань і умінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків.

Тест - це система формалізованих завдань, призначена для встановлення відповідності освітнього (кваліфікаційного) рівня особи до вимог освітніх (кваліфікаційних) характеристик.

2.2. Організація навчального процесу здійснюється навчальними підрозділами вищого навчального закладу (факультетами, кафедрами, відділеннями, предметними або цикловими комісіями тощо). Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в конкретному напрямку освітньої або кваліфікаційної підготовки, є навчальний план.

Навчальний план - це нормативний документ вищого навчального закладу, який складається на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік, обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форма та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

Навчальний план затверджується керівником навчального закладу.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план.

Нормативні навчальні дисципліни встановлюються державним стандартом освіти. Дотримання їх назв та обсягів є обов'язковим для навчального закладу.

Вибіркові навчальні дисципліни встановлюються вищим навчальним закладом.

Вибіркові навчальні дисципліни вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій конкретного навчального закладу, регіональних потреб тощо.

Місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь визначаються навчальною програмою дисципліни.

Навчальна програма нормативної дисципліни є складовою державного стандарту освіти.

Навчальна програма вибіркової дисципліни розробляється вищим навчальним закладом.

2.6. За відповідність рівня підготовки студента до вимог державних стандартів освіти відповідає керівник навчального структурного підрозділу (факультету, відділення, кафедри, предметної або циклової комісії тощо).

За виконання індивідуального навчального плану відповідає студент.

3. Форми організації навчання

3.1. Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється у таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи.

3.2. Основні види навчальних занять у вищих навчальних закладах:

лекція;

лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття,

консультація.

Інші види навчальних занять визначаються у порядку, встановленому вищим навчальним закладом.

4. Навчальний час студента

4.1. Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для здійснення програми підготовки на даному освітньому або кваліфікаційному рівнях.

Обліковими одиницями навчального часу студента є академічна година, навчальний день, тиждень, семестр, курс, рік.

Академічна година - це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість академічної години становить, як правило, 45 хвилин.

Дві академічні години утворюють пару академічних годин.

Навчальний день - складова частина навчального часу студента тривалістю не більше 9 академічних годин.

Навчальний тиждень - складова частина навчального часу студента тривалістю не більше 54 годин (з них – 36 годин академічних і 18-самостійної роботи студента).

Навчальний семестр - складова частина навчального часу студента, що закінчується підсумковим семестровим контролем. Тривалість семестру визначається навчальним планом.

Додаток 6

**ПОСАДОВІ ОБОВ'ЯЗКИ
ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

(розроблено й схвалено загальними зборами Львівської обласної асоціації фахівців фізичної реабілітації)

ОБОВ'ЯЗКИ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ:

1. Проводить обстеження пацієнтів:
 - вивчає історії хвороби, попередні записи, дані обстежень, аналізи і знімки;
 - проводить співбесіду з пацієнтом для виявлення його проблем /сподівань/ побажань;
 - проводить огляд, пальпацію та тестування рухових функцій пацієнта.
2. Аналізує дані обстеження з метою виявлення проблем та встановлення пріоритетів:
3. Інформує пацієнта про виявлені дисфункції й наміри та прогноз реабілітації, узгоджуючи з ним план заходів;
4. В разі необхідності скеровує пацієнта на консультацію до лікуючого лікаря, якщо це в інтересах пацієнта.
5. Планує і розробляє індивідуальну реабілітаційну програму:
 - складає реабілітаційну програму, тип і напрям реабілітаційного втручання, передбачувані частоту і тривалість реабілітаційних послуг, відповідні застереження і очікувані результати;
 - співпрацює з іншими працівниками, обмінюючись результатами поточного обстеження, щоб координувати плани, підтримувати надання всебічного обслуговування та щоб уникнути дублювання;
6. Виконує реабілітаційні заходи і процедури згідно з виявленою патологією:
 - здійснює підбір та адаптацію допоміжних засобів.
 - слідкує за об'ємом, інтенсивністю, тривалістю реабілітаційного втручання, враховуючи результати обстеження, загальний стан здоров'я пацієнта та його функціональні потреби;
 - дотримується безперервності у наданні послуг;

- проводить співбесіди з реабілітологами та іншими працівниками, які відповідають за надання послуг пацієнтові.

7. Проводить повторні обстеження і вносить відповідні корективи до реабілітаційної програми.

8. Консультує родичів та опікунів щодо питань реабілітації поза межами лікарні, розробляє домашню чи іншу програму, інформує пацієнта і його родину про самоконтроль, здоровий спосіб життя і попередження хвороби;

9. Веде відповідні записи і документацію:

- карта обстеження

- реабілітаційна програма

- результати реабілітаційного втручання

10. Припиняє реабілітаційну програму:

- припиняє реабілітаційні заходи, продовження яких не є ефективним;

- припиняє певні реабілітаційні заходи, якщо цього вимагає пацієнт;

- узгоджує термін виписки пацієнта з лікуючим лікарем та іншими спеціалістами згідно реабілітаційної програми.

11. Підвищує свій професійний рівень, приймає участь у курсах, семінарах, конференціях.

12. Дотримується професійно-етичного кодексу.

ФАХІВЕЦЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ МАЄ ПРАВО:

1. Вносити пропозиції керівництву про покращення організації роботи та умови праці.

2. Бути інформованим посадовими особами про умови праці на робочому місці, наявність небезпечних та шкідливих факторів, наявність пільг та компенсацій за виконану роботу.

3. Вимагати від керівництва створення необхідних умов для повноцінного виконання своїх посадових обов'язків.

4. Звертатись до керівництва вищестоящих організацій у випадку не вирішення певних питань на місці.

5. Припиняти роботу, якщо створилась виробнича ситуація небезпечна для здоров'я чи життя.

6. Отримувати інформацію, необхідну для виконання своїх обов'язків.

7. Брати участь в оцінці програм і наукових дослідженнях клінічної ефективності, щоб підтримувати розвиток наукової діяльності.

СТАНДАРТНІ ПРАВИЛА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ

(прийнято Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй на її сорок восьмій сесії 20 грудня 1993 року (резолюція 48/96).

(витяги)

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОЛІТИКИ СТОСОВНО ІНВАЛІДІВ

РЕАБІЛІТАЦІЯ

23. Термін "реабілітація" означає процес, що має на меті уможливити інвалідам досягти і підтримувати оптимальні для них фізичний, почуттєвий, інтелектуальний, психіатричний і/або соціальний функціональні рівні, таким чином забезпечуючи їх засобами для зміни свого життя в напрямі до вищого рівня самостійності. Реабілітація може включати заходи для забезпечення і/або відновлення функцій або ж компенсацію втрати чи відсутності функції чи функціонального обмеження. Реабілітаційний процес не включає початкової медичної опіки. Вона передбачає широке коло заходів і видів діяльності від більш основної та загальної реабілітації до цілеспрямованої діяльності, наприклад професійної реабілітації.

РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РІВНОПРАВНОЇ УЧАСТІ

Правило 3. Реабілітація *

Державам варто забезпечити надання інвалідам послуг з реабілітації, для того, щоб дозволити їм досягти і підтримувати оптимальний рівень їхньої самостійності і життєдіяльності.

* Реабілітація є основною концепцією політики у відношенні інвалідів, і її зміст розкривається вище у пункті 23 вступу.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНІ РІВНІ
(ступеневу освіту)**

*(затверджено постановою Кабінету Міністрів України
від 20 січня 1998 р. № 65)
(в и т я г и)*

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відповідно до статті 30 Закону України «Про освіту» підготовка кваліфікованих робітників, а також молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів та магістрів (далі - фахівці з вищою освітою) здійснюється за освітньо-кваліфікаційними рівнями (ступеневою освітою) згідно з відповідними освітньо-професійними програмами.

2. Навчальні заклади відповідно до потреб народного господарства в межах ліцензованого обсягу прийому на відповідний напрям підготовки чи спеціальність здійснюють на конкурсній основі прийом на навчання за освітньо-професійними програмами підготовки кваліфікованих робітників та фахівців з вищою освітою.

3. Освітньо-професійні програми підготовки кваліфікованих робітників та фахівців з вищою освітою відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів - це державні документи, які визначають зміст та нормативний термін навчання і передбачають відповідні форми контролю та державної атестації. Зазначені освітньо-професійні програми затверджуються Міносвіти.

4. Вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої та фахової підготовки встановлюються державними стандартами освіти, які є основою оцінки освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм одержання освіти.

Державні стандарти освіти розробляються окремо з кожного освітньо-кваліфікаційного рівня і затверджуються Кабінетом Міністрів України. Вони підлягають перегляду та перезатвердженню не рідше ніж один раз на 10 років.

5. Зміст освіти - це обумовлені цілями та потребами суспільства вимоги до системи знань, умінь та навичок, світогляду та громадських і професійних якостей майбутнього фахівця, що формуються у процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку науки, техніки, технологій та культури.

Зміст освіти встановлюється в освітньо-кваліфікаційних характеристиках та інших актах органів управління освітою і змінюється відповідно до рівня розвитку науки, культури, виробництва, суспільства.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців з вищою освітою відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів - це державні документи, які

визначають цілі освіти у вигляді системи виробничих функцій, типових завдань діяльності та умінь,, необхідних для вирішення цих завдань.

Зміст навчання - це науково обґрунтований методичний та дидактичний навчальний матеріал, засвоєння якого забезпечує здобуття освіти і кваліфікації згідно з освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Зміст навчання визначається освітньо-професійними програмами підготовки кваліфікованих робітників та фахівців з вищою освітою певних освітньо-кваліфікаційних рівнів, структурно-логічною схемою підготовки, програмами навчальних дисциплін, іншими нормативними документами та навчальною і навчально-методичною літературою.

6. Нормативна частина змісту навчання - це обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики як змістовні модулі із зазначенням їх обсягу і рівня засвоєння, а також форм державної атестації.

Вибіркова частина змісту навчання - це рекомендований для засвоєння зміст навчання, сформований як змістовні модулі із зазначенням їх обсягу та форм атестації, призначений для задоволення потреб і можливостей особистості, регіональних потреб у кваліфікованих робітниках та у фахівцях певної спеціалізації, досягнень наукових шкіл і навчальних закладів.

7. Нормативний термін навчання - це встановлений освітньо-професійною програмою термін викладання нормативної і вибіркової частин змісту освітньо-професійної програми для очної форми навчання.

Термін викладання нормативної і вибіркової частин змісту освітньо-професійної програми для заочної та інших форм навчання визначається навчальним закладом і може перевищувати нормативний термін навчання не більше ніж на 20 відсотків.

8. Навчальні заклади самостійно визначають перелік та зміст вибірових навчальних дисциплін освітньо-професійних програм, а також розробляють структурно-логічну схему навчання, робочі програми нормативних навчальних дисциплін.

11. Здобуття відповідної кваліфікації фахівця підтверджується державною атестацією, яка здійснюється державною екзаменаційною (кваліфікаційною) комісією на підставі результатів державних іспитів та (або) захисту кваліфікаційної роботи після виконання відповідної освітньо-професійної програми підготовки кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста та магістра

12. Особи, які успішно пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття освіти та кваліфікації Особи, які мають не менше 75 відсотків відмінних оцінок з усіх навчальних дисциплін та практичної підготовки з оцінками «добре» з інших дисциплін та з оцінками «відмінно» за результатами державної атестації, отримують документи встановленого зразка про здобуття освіти та кваліфікації з відзнакою

13. Особи, які не пройшли державної атестації після завершення навчання, отримують відповідний документ.

II ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНІ РІВНІ

3. Освітньо-кваліфікаційний рівень — бакалавр.

26. Бакалавр - це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув поглиблену загальнокультурну підготовку, фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці і здатний вирішувати типові професійні завдання, передбачені для відповідних посад, у певній галузі народного господарства.

27. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра забезпечує одночасне здобуття базової вищої освіти за напрямом підготовки та кваліфікації бакалавра на базі повної загальної середньої освіти. Зазначена програма підготовки бакалавра складається із загальних фундаментальних, гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, спеціальних дисциплін відповідного напрямку підготовки, а також з різних видів практичної підготовки.

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра реалізується вищими навчальними закладами II—IV рівнів акредитації.

28. Нормативний термін навчання визначається програмою, але не може перевищувати чотирих років.

Нормативний термін навчання осіб, що мають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за відповідною до напрямку підготовки спеціальністю, зменшується на один-два роки.

29. Особи, які успішно пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття базової вищої освіти за відповідним напрямом підготовки та кваліфікації бакалавра.

30. У вищих навчальних закладах II—IV рівнів акредитації в період навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра у разі припинення подальшого навчання студент може за індивідуальною програмою здобути освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за освітньо-професійною програмою підготовки молодшого спеціаліста.

4. Освітньо-кваліфікаційний рівень — спеціаліст.

31. Спеціаліст - це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра здобув спеціальні уміння та знання, має певний досвід їх застосування для вирішення складних професійних завдань, передбачених для відповідних посад, у певній галузі народного господарства.

32. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста забезпечує одночасне здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікації спеціаліста на базі відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра. Зазначена освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста складається із спеціальних дисциплін, у тому числі соціально-економічних, та різних видів практичної підготовки.

Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста реалізується вищими навчальними закладами III та IV рівнів акредитації.

33. Нормативний термін навчання визначається програмою, але не може перевищувати одного року (для окремих спеціальностей за погодженням з Міносвіти може бути встановлено термін півтора року).

35. Особи, які успішно пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікації спеціаліста.

5. Освітньо-кваліфікаційний рівень — магістр

36. Магістр - це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або спеціаліста здобув поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі народного господарства.

37. Освітньо-професійна програма підготовки магістра забезпечує одночасне здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікації магістра на базі відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (нормативний термін навчання визначається програмою, але не може перевищувати одного року, а для окремих спеціальностей за погодженням з Міносвіти може бути встановлено термін півтора року). Здобуття кваліфікації магістра може здійснюватися на базі відповідної освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста (нормативний термін навчання визначається індивідуальною програмою з урахуванням академічної різниці між освітньо-професійною програмою спеціаліста та магістра, але не може перевищувати одного року).

Зазначена освітньо-професійна програма підготовки магістра включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку.

Вищий навчальний заклад реалізує освітньо-професійні програми підготовки магістрів за спеціальностями IV рівня акредитації.

38. Особи, які успішно пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікації магістра.

6. Освітньо-професійна післядипломна підготовка.

39. Освітньо-професійна програма післядипломної підготовки забезпечує післядипломну освіту (*підвищення кваліфікації, перепідготовку кадрів, стажування, клінічну ординатуру, інтернатуру тощо*) на базі освітньо-професійної програми підготовки кваліфікованого робітника, молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста чи магістра. Зазначена програма післядипломної підготовки розробляється та контролюється професійно-технічними та вищими навчальними закладами відповідного рівня акредитації.

ДЛЯ НОТАТОК